

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 277/2023-27

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) a sudcov Jany Laššákovej a Petra Molnára v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených advokátom Mgr. Stanislavom Hutňanom, Kominárska 2, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 10C 211/2012 (teraz Mestského súdu Bratislava IV pod sp. zn. B1-10C 211/2012) takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 10C 211/2012 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Mestskému súdu Bratislava IV **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. B1-10C 211/2012 konal bez zbytočných prieťahov.
3. Sťažovateľom **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie po **3 000 eur** pre každého z nich, ktoré im **j e** Mestský súd Bratislava IV **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Sťažovateľom **p r i z n á v a** náhradu trov právneho zastúpenia v sume **442,38 eur**, ktorú **j e** Mestský súd Bratislava IV **p o v i n n ý** zaplatiť právnomu zástupcovi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a napadnuté konanie

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 16. marca 2023 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom všeobecného súdu označeného v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietáhov, priznal im finančné zadost'učinenie 15 000 eur pre každého zo sťažovateľov, priznal im náhradu škody každému po 10 000 eur a trovy konania pred ústavným súdom.

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovatelia podali 16. novembra 2012 na okresnom súde žalobu o „*prevod podielov k nehnuteľnosti*“ z dôvodu porušenia predkupného práva, o ktorej sa vedie na okresnom súde napadnuté konanie. Uznesením okresného súdu sp. zn. 10C/211/2012 z 10. októbra 2018 na pojednávaní nebol pripustený návrh sťažovateľov na rozšírenie žaloby. Išlo o ostatné pojednávanie vo veci. Od uvedeného termínu podľa tvrdenia sťažovateľov okresný súd nevykonal žiaden úkon smerujúci k rozhodnutiu. Sťažovatelia podali 3. marca 2020 predsedovi okresného súdu sťažnosť na prietahy v napadnutom konaní, ktoré trvá viac ako 10 rokov a vec je stále v štádiu na súde prvého stupňa. Sťažovatelia nepovažujú vec za právne a skutkovo zložitú, svojím správaním nespôsobili zbytočné predlžovanie konania, naopak, reagovali na dlhodobú nečinnosť okresného súdu podaním sťažnosti. Sťažovatelia vytykajú okresnému súdu, že koná nesústredene a neefektívne a je pri vedení sporu pasívny, čo oslabuje aj ich možnosť preukázať žalovaný stav veci. Okresný súd podľa názoru sťažovateľov nezabezpečil účinne spravodlivú ochranu ich práv a tým porušuje ich označené práva. Sťažovatelia vyčíslili svoju majetkovú ujmu na 20 000 eur, nemajetkovú ujmu na 30 000 eur a trovy konania pred ústavným súdom 474 eur.

3. Ústavný súd sťažnosť sťažovateľov predbežne prerokoval a uznesením sp. zn. II. ÚS 277/2023 z 24. mája 2023 ju prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu.

II.

Vyjadrenie mestského súdu, napadnuté konanie a replika sťažovateľov

II.1. Vyjadrenie mestského súdu:

4. Podpredsedníčka Mestského súdu Bratislava IV (ďalej len „mestský súd“), na ktorý prešla právomoc konať vo veci sťažovateľov od 1. júna 2023 (a preto ústavný súd koná ďalej s ním), listom sp. zn. 1SprV 85/23 z 28. júna 2023 uviedla, že navrhuje ústavnej sťažnosti sťažovateľov nevyhovieť a súhlasí s prejednaním veci bez nariadenia pojednávania. Súčasťou vyjadrenia mestského súdu je aj prehľad vykonaných procesných úkonov vo veci od pridelenia spisu ostatnej zákonnej sudkyni, t. j. 4. januára 2023, z ktorého vyplýva priebeh konania nepoznačený neodôvodneným predĺžením konania (uskutočnilo sa pojednávanie a ďalšie nariadené pojednávanie bolo zrušené na žiadosť žalobcu v 2. rade, pretože mu bol odňatý nárok na právnu pomoc, okresný súd rozhodoval aj o procesných návrhoch na rozšírenie okruhu účastníkov konania, pozn.).

II.2. Napadnuté konanie:

5. Z predloženého spisového materiálu vyplýva tento priebeh napadnutého konania:

- Žaloba sťažovateľa v 1. rade bola podaná okresnom súde 16. novembra 2012. Žalobou sa domáhal odpredania nehnuteľnosti, ku ktorej majú predkupné právo, ktoré nebolo rešpektované pri inom prevode. Zároveň navrhli vydanie predbežného opatrenia.
- Okresný súd vydal 3. decembra 2012 predbežné opatrenie, ktorým zakázal odporcovi nakladať s nehnuteľnosťou. Proti tomuto opatreniu podal odporca odvolanie 20. decembra 2012. Okresný súd predložil spis na rozhodnutie o odvolaní Krajskému súdu v Bratislave 2. apríla 2013. Krajský súd uznesením z 30. apríla 2013 uznesenie okresného súdu potvrdil.
- Odporca podal 14. novembra 2013 návrh na zrušenie predbežného opatrenia, o ktorom rozhodol okresný súd uznesením zo 16. januára 2014 tak, že ho zamietol.
- Okresný súd uznesením zo 16. januára 2014 zastavil konanie vo vzťahu k sťažovateľovi v 1. rade, ktorý neuhradil súdny poplatok z návrhu.
- Odporca podal odvolanie proti uzneseniu, ktorým bol zamietnutý jeho návrh na zrušenie predbežného opatrenia 5. februára 2014 a sťažovateľ v 1. rade podal 7. februára 2014 odvolanie proti zastaveniu konania v jeho časti. Okresný súd uznesením z 26. februára 2014 zrušil uznesenie o zastavení konania vo vzťahu k sťažovateľovi. Spis bol predložený krajskému súdu 9. mája 2014.
- Sťažovateľ v 1. rade podaním z 9. mája 2014 rozšíril petit žaloby.
- Krajský súd uznesením z 11. júna 2015 potvrdil uznesenie okresného súdu zo 16. januára 2014 a odmietol odvolanie odporcu proti uzneseniu okresného súdu z 26. februára 2014.
- Žalobcovia (sťažovateľ v 1. rade) podaním z 10. novembra 2015 doplnili svoju žalobu o ďalší petit – určenie, že ich predkupné právo bolo porušené.
- Zmena zákonného sudcu od 21. januára 2016.
- Odporca podal 8. februára 2016 návrh na zastavenie konania.
- Okresný súd uznesením z 31. marca 2016 pripustil zmenu žaloby sťažovateľov a ďalším uznesením z 31. marca 2016 zastavil konanie v časti o určenie, že predkupné právo bolo porušené.
- Okresný súd výzvou zo 6. apríla 2016 vyzval sťažovateľov na úhradu súdneho poplatku za rozšírený petit, ktorý uhradil len sťažovateľ v 1. rade.
- Sťažovatelia podali 29. apríla 2016 odvolanie proti uzneseniu o zastavení konania v určovacej časti z 31. marca 2016. Okresný súd predložil vec krajskému súdu 3. júna 2016. Krajský súd uznesením z 29. septembra 2016 zrušil odvolaním napadnuté uznesenie o zastavení konania o určenie a vrátil spis 6. októbra 2016.
- Okresný súd uskutočnil pojednávanie 6. marca 2017 a 19. júna 2017. Uznesením z 10. marca 2017 zastavil konanie vo vzťahu k sťažovateľovi v 2. rade pre nezaplatenie poplatku za rozšírený petit. Centrum právnej pomoci podaním z 5. júla 2017 oznámilo, že koná o návrhu na ustanovenie zástupcu pre sťažovateľa v 1. rade.
- Odporca podaním z 11. júla 2017 požiadal o zrušenie predbežného opatrenia.

- Sťažovatelia podali 9. novembra 2017 návrh na vstup ďalších účastníkov (vrátane sťažovateľa v 2. rade) na ich strane a tento zopakovali podaním z 8. januára 2018.
- Okresný súd vykonal pojednávanie 13. novembra 2017.
- Okresný súd uznesením z 9. januára 2018 pripustil vstup navrhovaných žalobcov v 3. a 4. rade a uznesením z 29. januára 2018 zamietol návrh odporcu na zrušenie neodkladného opatrenia.
- Odporca podal 13. februára 2018 odvolanie proti uzneseniu o zamietnutí jeho žiadosti z 29. januára 2018.
- Okresný súd uskutočnil pojednávanie 11. apríla 2018 a 28. mája 2018.
- Žalobca v 3. rade (sťažovateľ 2) požiadal o prerušenie konania 25. mája 2018 z dôvodu konania Centra právnej pomoci o jeho žiadosti.
- Sťažovatelia podali 28. mája 2018 návrh na rozšírenie žaloby.
- Krajský súd uznesením z 22. júna 2018 zmenil odvolaním napadnuté uznesenie okresného súdu z 29. januára 2018 tak, že zrušil nariadené predbežné opatrenie. Vec bola vrátená okresnému súdu 27. júna 2018.
- Okresný súd uznesením z 9. októbra 2018 nepripustil rozšírenie žaloby z 28. mája 2018.
- Okresný súd uskutočnil pojednávanie 10. októbra 2018, na ktorom uložil poriadkovú pokutu sťažovateľovi v 2. rade pre zmarenie pojednávania z dôvodu neoznámenej PN. Proti tomuto uzneseniu podal sťažovateľ v 2. rade odvolanie 14. decembra 2018.
- Zmena zákonného sudcu 14. februára 2019 a 4. júna 2019.
- Nariadený termín pojednávania na 28. november 2019 bol zrušený z dôvodu PN žalobcu vo 4. rade – sťažovateľ v 2. rade.
- Nový termín 18. februára 2020 bol zrušený z dôvodu prevzatia zastúpenia sťažovateľa v 1. a 2. rade advokátom. Termín 28. mája 2020 a 28. januára 2021 bol zrušený z dôvodu pandémie.
- Podaním z 13. apríla 2022 žalobcovia 1. a 3. vzali (nie sťažovatelia, pozn.) svoju žalobu späť.
- Zmena zákonného sudcu 4. januára 2023.
- Právna zástupkyňa sťažovateľa v 2. rade oznámila 30. marca 2023 okresnému súdu rozhodnutie Centra právnej pomoci o odňatí nároku na právnu pomoc pre sťažovateľa v 2. rade.
- Okresný súd uznesením z 29. marca 2023 pripustil vstup do konania na strane žalovaného 2.
- Sťažovateľ v 2. rade požiadal 25. apríla 2023 o odročenie pojednávania určeného na 28. apríl 2023 z dôvodu PN a opätovnej žiadosti o poskytnutie právnej pomoci, ktorej bolo vyhovené a pojednávanie odročené na neurčito.

II.3. Replika sťažovateľov:

6. Sťažovatelia sa na výzvu ústavného súdu zo 7. júla 2023 k stanovisku mestského súdu nevyjadrili.

7. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) vec prejednal a rozhodol bez nariadenia ústneho pojednávania, pretože na základe obsahu podaní a vyžiadaných spisov dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Predmetom konania pred ústavným súdom je rozhodovanie o tom, či postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

9. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou *„Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak, ako právoplatným rozhodnutím súdu.“* (IV. ÚS 221/04).

10. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z čl. 2 ods. 1, ako aj čl. 17 Civilného sporového poriadku, podľa ktorého súd postupuje tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

11. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitnosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa. Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľov.

12. Pokiaľ ide o kritérium, ktorým je právna a faktická zložitnosť veci, ústavný súd konštatuje, že konanie o neplatnosť právneho úkonu z dôvodu porušenia predkupného práva k nehnuteľnosti tvorí bežnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Určité objektívne predĺženie ústavný súd vzhladol vo väčšom počte účastníkov konania so zlým zdravotným stavom a potrebou rozhodovania Centra právnej pomoci. Z hľadiska predmetu konania a jeho významu pre sťažovateľov ústavný súd konštatuje, že nejde o konanie, ktoré by si vyžadovalo mimoriadnu časovú prioritu.

13. Správanie sťažovateľa ako účastníka konania je druhým kritériom, ktoré sa uplatňuje pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priesťahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd zistil aj významný príspevok sťažovateľov k predĺženiu napadnutého konania v podobe opakovaných zmien petitu (aj so značným časovým odstupom od podania žaloby a s potrebou výziev na upresnenie) a návrhov na vstup do konania, ako aj opakovaných žiadostí o odročenie pojednávania z dôvodu straty nároku na právnu pomoc poskytnutú Centrom právnej pomoci či prevzatie zastúpenia novým advokátom. Sťažovateľovi v 2. rade bola uložená aj poriadková pokuta pre marenie pojednávania z dôvodu neoznámenia práceneschopnosti s dostatočným predstihom. Rovnako bolo v priebehu konania problematické doručovanie písomností sťažovateľovi v 2. rade na ním uvedenej adrese. Uvedený príspevok ústavný súd zohľadnil pri určovaní výšky primeraného finančného zadost'učinenia.

14. Napokon sa ústavný súd zaoberal hodnotením postupu všeobecného súdu v namietanom konaní, pričom vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné priesťahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

15. Z popísaného priebehu súdneho konania vyplýva, že žaloba bola podaná na okresnom súde v novembri 2012. Ku dňu podania ústavnej sťažnosti súdne konanie trvalo 11 rokov. Postup okresného súdu v konaní už len vzhľadom na celkovú dĺžku konania na súde prvej inštancie *prima facie* nemožno považovať sa efektívne smerujúci k nastoleniu právnej istoty sťažovateľov. Osobitne ústavne neakceptovateľná je bezdôvodná nečinnosť okresného súdu v období od novembra 2018 až do novembra 2019 a od januára 2021 do februára 2023 v štádiu už šesť rokov trvajúceho sporu na prvom stupni. Napriek šiestim uskutočneným pojednávaniam nebolo vo veci rozhodnuté meritórne.

16. Ústavný súd, vychádzajúc z uvedeného, s prihliadnutím na doterajšiu dĺžku konania bez vecného rozhodnutia a zistené obdobie nečinnosti okresného súdu dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným priesťahom a celková dĺžka konania je zjavne neprimeraná predmetu sporu. Na tomto základe ústavný súd rozhodol, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a ich právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

IV.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadost'učinenia

17. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

18. Keďže napadnuté konanie nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu ešte právoplatne skončené, ústavný súd v súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy adresoval mestskému súdu príkaz konať

v napadnutom konaní vedenom pod sp. zn. BA1-10C 211/2012 bez zbytočných prietáhov (bod 2 nálezu).

19. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadostučinenie. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadostučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadostučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

20. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, najmä doterajšiu celkom neprimeranú dĺžku napadnutého konania na jednom stupni, nedôvodnú nečinnosť okresného súdu, ale aj významný príspevok sťažovateľov k predĺženiu konania, dospel ústavný súd k záveru, že v danom prípade bude priznanie finančného zadostučinenia v sume 3 000 eur pre každého z nich primerané konkrétnym okolnostiam prípadu (bod 3 výroku tohto nálezu).

V.

Trovy konania

21. Úspešní sťažovatelia si uplatnili právo na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby.

22. Ústavný súd priznal sťažovateľom náhradu trov konania podľa § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) v rozsahu tarifnej odmeny za dva úkony právnej služby v roku 2023 (prevzatie zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) pre dvoch zastúpených účastníkov a režijného paušálu k nim podľa § 16 ods. 3 vyhlášky. Takto určená suma spolu predstavuje celkom 442,38 eur (výrok 4 nálezu).

23. Priznanú náhradu trov konania je mestský súd povinný zaplatiť právnomu zástupcovi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

24. Sťažovatelia si uplatnili aj právo na náhradu škody. Do právomoci ústavného súdu patrí v prípade vyslovenia porušenia ústavných práv priznať sťažovateľom primerané finančné zadostučinenie za ujmu v ich nemajetkovej sfére. Preto návrhu v tejto časti nevyhovel (výrok 5 nálezu).

25. Podľa čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. septembra 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu